



«Ets el meu fetge i el meu cor»

Similar papers at core.ac.uk

provide

Una anàlisi comparada de l'expressió metafòrica de l'amor en català i en xinès en el marc de la semàntica cognitiva

Mònica-Marta Moyano

Professora a la Universitat d'Estudis Internacionals de Pequín
mmoyanop@uoc.edu

Data de presentació: abril de 2005

Data de publicació: maig de 2005

CITACIÓ RECOMANADA

MOYANO, Mònica-Marta (2005). «Ets el meu fetge i el meu cor». *Digithum* [article en línia]. Núm. 7. UOC. [Data de consulta: dd/mm/aa].

<<http://www.uoc.edu/digithum/7/dt/cat/moyano.pdf>>

ISSN 1575-2275

Resum

L'objectiu principal d'aquest article és respondre a una doble pregunta: com expressen lingüísticament l'amor els xinesos? I els catalans? Hi ha gaires diferències entre les dues visions del mateix sentiment? Per a aconseguir-ho l'autora fa una anàlisi comparada de l'expressió metafòrica en el marc de la teoria cognitiva del llenguatge.

Paraules clau

semàntica cognitiva, lingüística cognitiva, metàfora, conceptes, xinès

Abstract

The main aim of this article is to respond to a twofold question: how do the Chinese express their love? And the Catalans? Are there many differences in their views on this same feeling? To find out the author carries out comparative analysis of metaphoric expression in terms of cognitive theory of language.

Keywords

cognitive semantics, cognitive linguistics, metaphor, concepts, Chinese



Introducció

La semàntica cognitiva és una teoria lingüística que presenta un enfocament experiencial del significat: el pensament forma part dels organismes que pensen i, per tant, el sistema conceptual s'origina dins l'individu, en l'experiència corporal com a resultat de les característiques físiques, biològiques i psicològiques del seu propi cos. El terme *experiència* no tan sols es refereix a la naturalesa de l'individu, sinó també a les interaccions amb l'entorn social. Llengua, cultura i pensament entren en relació en la construcció del significat.

Segons la visió experiencial de la semàntica cognitiva, el significat és quelcom relatiu: un concepte es defineix en relació amb algun coneixement o marc de coneixements. El significat està estretament lligat a l'organisme pensant i a la manera en què es belluga en el seu entorn (Lakoff, 1987, Prefaci XI). Hi té un paper essencial l'experiència humana i la comprensió.

La visió tradicional, per contra, considera que el significat és abstracte i que existeix independentment de les persones. Dins aquesta visió, la metàfora, la metonímia i les imatges mentals només tenen un valor perifèric. Ara bé, Lakoff i Johnson les consideren essencials i asseguren que la metàfora és present no tan sols en el llenguatge, sinó també en el pensament i l'acció: «El nostre sistema conceptual ordinari, segons el qual pensem i actuem, és fonamentalment de naturalesa metafòrica» (Íd., pàg. 39). Això vol dir que el sistema conceptual comprèn i experimenta un tipus de cosa a partir d'una altra, de la mateixa manera que ho fa la metàfora.

Com podem conèixer els sistemes metafòrics? Kövecses (1986, pàg. 2) ens en dona la resposta: «És possible posar al descobert una part del nostre sistema conceptual estudiant com parlem sobre diferents aspectes del món». I ho fem emprant el llenguatge.

La metàfora com a eina cognitiva

La categorització

Quan parlem del món fem servir el llenguatge per a organitzar la informació que en rebem mitjançant la categorització, que consisteix a simplificar la infinitud del que ens envolta mitjançant dos procediments: la generalització o abstracció i la discriminació.

Quan agrupem les entitats de la realitat segons les semblances generalitzem; quan insistim en les diferències de dues o més entitats per tal de no confondre-les discriminem. El resultat de la categorització són les categories cognitives –conceptes mentals emmagatzemats al cervell–, que són la base dels processos de comprensió i producció lingüístics (Cuenca i Hilferty, 1999, pàg. 32-33).

Eleanor Rosch va desenvolupar la teoria dels prototips: les entitats esdevenen membres d'una categoria segons la similitud amb el prototip, que es caracteritza per ser l'exemplar més conegut, més representatiu i distintiu d'una categoria. Això implica l'existència de diferents nivells d'organització categorial segons la semblança amb l'element prototípic. El nivell amb una major quantitat d'informació sobre la categoria s'anomena nivell bàsic. El nivell que s'allunya del nivell bàsic s'anomena perifèric.

La importància de la categorització respecte a la metàfora rau en el fet que categoritzem segons l'experiència i la imaginació. Lakoff entén per *imaginació* (1987, pàg. 8) «la percepció, activitat motora i cultura, d'una banda, i la metàfora, metonímia i imatges mentals, de l'altra.» La metàfora assoleix un paper important com a eina de coneixement.

Per a expressar els conceptes metafòrics ho fem en els termes següents:

X (domini meta) és Y (domini origen), on X són experiències poc definides i Y són experiències més concretes. Per exemple, si diem «Els amants són animals», definim el concepte d'amants –més difícil d'explicar– en termes del concepte d'animals, més senzill.

La metonímia i la seva relació amb la metàfora

Igual que els conceptes metafòrics estructuren un domini en relació amb un altre, els conceptes metonímics estructuren un domini en termes d'un dels seus elements (Holland i Quinn, 1987, pàg. 30): fem servir una entitat per a fer referència a una altra amb la qual té relació. Per exemple, si diem «Vine a prendre un cafè», ens referim a prendre una tassa plena de cafè: utilitzem la metonímia del contingut pel contenidor.

Els conceptes metonímics tenen en comú amb les metàfores que són sistemàtics, no apareixen aïllats. Com elles, codifiquen no tan sols la llengua, sinó també els pensaments, les actituds i les accions. Basant-se en la pròpia experiència, ens serveixen per a conceptualitzar-la i no són només procediments poètics com es creia tradicionalment (Lakoff i Johnson, 1986).

Però la metàfora i la metonímia són tipus de processos diferents. La funció principal de la metàfora és la comprensió: *entendre* una entitat a partir d'una altra; la metonímia, encara que també ajuda a la comprensió, té principalment una funció referencial: *fem servir* una entitat per una altra.

Una darrera diferència: la base dels conceptes metonímics és generalment més òbvia que en el cas dels conceptes metafòrics perquè acostumen a implicar associacions directes físiques o causals.

En resum, malgrat les diferències entre metàfora i metonímia, la realitat és que moltes metàfores tenen una base metonímica que proveeix els fonaments sobre els quals es construeix l'edifici metafòric (Goatly, 1997, pàg. 57).



El concepte de l'amor

Emprant les metàfores recollides en xinès i en català, definirem el concepte d'amor en una llengua i en l'altra esperant trobar un model cognitiu prototípic.

Definició de l'amor en català

El *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans defineix l'amor així: «Afecció tendra i apassionada per una persona; passió sexual.» D'altra banda, el *Diccionari de la llengua catalana* de l'Enciclopèdia Catalana defineix l'amor com la «inclinació o afecció profunda envers una persona basada en l'atracció sexual, però que sovint comporta d'altres sentiments.»

Definició de l'amor en xinès

Abans cal una breu introducció a la llengua xinesa ateses les grans diferències respecte a la llengua catalana.

Breu introducció a la llengua xinesa

El xinès és una llengua de la família sinotibetana i analítica: per a expressar el plural, el masculí o el femení, afegeix una partícula en lloc de flexionar. Els verbs tampoc no es conjuguen, sinó que s'hi canvia la partícula segons el temps que s'ha d'expressar.

El xinès es fonamenta en els ideogrames o caràcters, és a dir, símbols que representen una idea, un objecte o un ésser, però no paraules o frases fixes. Existeixen 214 caràcters bàsics anomenats radicals –que representen una idea senzilla–, els quals combinant-se entre ells donen lloc a les paraules, formades normalment per dos caràcters o més de dos. El nombre de paraules es multiplica tenint en compte que el xinès és una llengua tonal: segons el tipus d'entonació que rebí el caràcter o grup de caràcters se'n modificarà el significat.

Abans de la reforma cultural iniciada pel llavors president Mao Zedong a mitjan segle xx, els caràcters xinesos eren molt més complexos que en l'actualitat. Amb l'objectiu de facilitar l'aprenentatge del xinès i superar l'analfabetisme existent, Mao els simplificà i va reduir el nombre de línies que els formaven (Ying i McNaughton, 1999, pàg. 18). Només a zones contràries a la revolució –com a Taiwan o Hong Kong– van con-

servar l'escriptura tradicional com una forma d'oposició al nou govern. Actualment caràcters antics i moderns conviuen amb naturalitat.

La definició del caràcter xinès ai (爱), «amor»

Després de consultar el diccionari més modern de la llengua xinesa, el *Xian Dai Han Yu Da Ci Dian*, he seleccionat les següents definicions per al caràcter ai (爱), «amor»:

1. *Dai ren huo wu de shen hou zhen zhi gan qing* (待人货物的深厚真挚感情): «Sentiment sincer i profund d'una persona envers altres persones o coses».
2. *Zhi nan nü jian de ai lian* (指男女间的爱恋): «Relacionat amb l'amor entre home i dona».

Hi ha altres entrades al diccionari formades amb la combinació d'ai amb altres caràcters:

1. *Ai huo* (爱火): «El foc de l'amor».¹
2. *Ai he* (爱河): «El riu de l'amor».
3. *Ai chao* (爱巢): «El niu de l'amor».

La primera accepció d'*amor* que ens dona el diccionari xinès és massa ambigua: si jo odio una persona també puc tenir un sentiment sincer i profund envers ella. D'altra banda, no esmenta directament la relació entre amor i sexe –com feia el català–, sinó que ho fa amb les metàfores 3, 4 i 5. L'explicació de l'expressió de l'amor com a tabú la trobem en la influència que la filosofia de Confuci tingué i té encara actualment entre els xinesos pel que fa a l'expressió de qualsevol tipus de sentiments.

Hem vist abans que els radicals són conceptes senzills que s'uneixen per a formar altres conceptes. Si destriem els conceptes que formen la paraula *amor*, podrem enunciar una altra definició paral·lela a la del diccionari. Descompondrem el caràcter ai (爱) en els seus radicals.

La col·locació dels radicals que formaran el caràcter segueix un ordre: de dalt a baix i d'esquerra a dreta. Començarem per la part superior del caràcter ai (爱).

爪 En primer lloc, trobem la forma reduïda del caràcter *zhua*, que literalment significa «mà». Gràficament aquest caràcter representa tres ungles esmolades. El significat és «posseïó» o «posseir».² També vol dir «carícia».

友 En segon lloc, el caràcter *you* significa «sentiments amistosos». És format per un sostre sota el qual s'hi refugia un amic.

1. Amb connotacions sexuals molt fortes.

2. Molts caràcters del xinès exerceixen simultàniament funcions diverses, com per exemple en aquest cas, substantiu i verb.



La combinació dels dos caràcters dóna com a resultat dues definicions més de l'amor:

- Si considerem el primer significat del caràcter *zhua* i el segon significat del caràcter *you*, l'amor significa posseir un amic sota un mateix sostre.
- Si unim el segon significat de *zhua* amb el primer de *you*, podem dir que, quan una persona n'estima una altra, necessita la seva amistat i les seves carícies i atencions.

Aquestes dues definicions, a diferència de les que trobàvem al diccionari, ens mostren de quina classe són els sentiments sincers i profunds que es poden trobar en l'amor.

Però abans de la simplificació, el caràcter *ai* (愛) era més complex i tenia dos radicals més:

- 心 *Xin*, que vol dir «cor». Es representa com un òrgan en moviment amb gotes de sang. És a la base de paraules com «trobar a faltar» *-nian* (念)– o «tendresa» *-ci* (慈)–, entre altres.
- 文 *Wen*, que vol dir «saviesa» i «literatura». El trobem a paraules com «llengua xinesa» *-zhong wen* (中文)– i «cultura» *-wen hua* (文化)–, per exemple.

Podem inferir una definició d'amor prenent com a base l'anàlisi feta dels caràcters: l'amor o estimar és posseir la saviesa per a discernir quan hem de donar el cor a algú o no. El caràcter de «cel» o «sostre» –que separa la mà del cor– significa que l'amor és com el cel, tot és per sota d'ell. El cel ho abraça tot: expressa la importància de l'amor.

En el quadre inferior podem veure més clarament les diferències que hem analitzat entre els dos caràcters, simplificat –a l'esquerra– i tradicional –a la dreta–.

爱 愛

L'amor serà una font abundant de metàfores que ajudaran a explicar lingüísticament aquest concepte.

Anàlisi del llenguatge: metàfores sobre l'amor

Comencem ara l'estudi de les metàfores sobre l'amor escrivint en forma d'enunciat la metàfora amb la qual conceptualitzem l'amor

i, a continuació, posarem exemples en llengua catalana³ i xinesa, fent-ne un comentari pel que fa a les semblances i diferències.

L'amor és unitat (de dues parts complementàries)

D'entre les diferents maneres de conceptualitzar l'amor, n'hi ha una de central: l'amor és una **unitat (de dues parts complementàries)** (Kövecses, 1986, pàg. 62). Aquesta metàfora resumeix un gran nombre de les nostres experiències bàsiques de l'amor i una en especial: els amants estan junts físicament i ho volen estar tant de temps com sigui possible.

En català:

1. El Joan i la Carme estan fets l'un per l'altre.
2. Són inseparables.
3. El Pau és la meua «mitja taronja».

En xinès:

1. *Wo men shi yi ge ren* (我们是一个人): «Som una sola persona».
2. *Wo men hao de xiang yi ge ren* (我们好像一个人): «Semblem una sola persona».
3. *Ta shi wo de ling yi ban* (他是我的另一半): «Ell és la meua altra meitat».

Aquesta metàfora suggereix una relació harmònica fonamentada en una unitat ideal on les dues parts es complementen mútuament. Si hi falta una de les parts, l'altra no pot funcionar correctament. Veiem i experimentem l'amor com a harmonia perfecta perquè emprem el concepte d'**unitat de dues parts complementàries**.

Els amants són animals

Analitzarem les semblances que tenen els amants amb una mena d'animals (Kövecses, 1986, pàg. 72) que es caracteritzen pel fet d'estar units.

En català:

1. Mira quin parell de colomins!
2. Pobreta Lourdes! En Pere és com una paparra.

En xinès:

3. Els exemples en llengua catalana s'han extret de les traduccions del castellà fetes del llibre de Lakoff i Johnson de 1980, *Metàforas de la vida cotidiana*. Els exemples en llengua xinesa s'han extret d'entrevistes i pluges d'idees amb professors i alumnes de dues universitats de Pequín, la d'Estudis Internacionals de Pequín i la de Comunicació de la Xina.



1. *Ta men shi yi dui yuan yang* (他们是一对鸳鸯): «Són una parella d'ànecs mandarins».
2. *Ta men shi yi dui tian'e* (他们是一对天鹅): «Són una parella de cignes».
3. *Ta men shi yi dui yan zi* (他们是一对燕子): «Són una parella d'orenetes».
4. *Ta men shi yi dui hu die* (他们是一对蝴蝶): «Són una parella de papallones».

En català l'únic animal que podem relacionar amb l'amor bidireccional és el colomí –«Mira quin parell de colomins!»–, però no amb la fidelitat, sinó amb l'expressió tendra de l'amor entre les parelles. És habitual veure els colomins junts –relació amb la metàfora de la **unitat**– entretinguts a fer-se petons. Cal no oblidar que la major part de les vegades que es pronuncia aquesta oració es fa amb sornegueria.

La paparra és un animal que fa referència a una relació d'amor unidireccional: no està unida a algú de la seva espècie, sinó a un altre animal. No hi ha intercanvi d'amor, sinó tan sols ús per aconseguir uns objectius que només ho són d'un dels dos.

Pel que fa als animals a les metàfores xineses, tenen en comú –excepte la papallona– el fet de pertànyer a la classe dels ocells i de ser fidels a la seva parella. El cigne només canvia de parella quan queda vidu o quan no aconsegueix reproduir-se. La parella d'ànecs mandarins, si cria dues temporades, tindrà moltes probabilitats de romandre unida fins a la mort. Les orenetes, finalment, sempre tornen al mateix lloc per aparellar-se i sempre amb la mateixa femella.

L'excepció de les papallones té una explicació lligada a una llegenda xinesa, *Els amants de les papallones*, que narra una història d'amor entre dos joves.

Hi ha un poema xinès⁴ que es fa ressò d'aquesta metàfora de la **unitat** amb exemples d'animals:

Zai tian yuan zuo bi yi niao (在天愿做比翼鸟): «Volem ser ocells que comparteixen una mateixa ala».

Relacionat amb el món dels ocells trobem la següent expressió al diccionari:⁵

Ai chao (爱巢): «niu d'amor». Fa referència a la llar acabada de formar per una parella de joves. Indica el lloc on viuen els enamorats.

Les metàfores del xinès tenen diferències amb el català. En primer lloc, la llengua catalana associa l'ànec, el cigne i les orenetes amb altres aspectes: si diem que algú és un ànec –sigui mandarí o no ho sigui–, diem que és una mica maldestre; si comparem algú amb un cigne, ens referirem a la seva majestuositat. Sobre les ore-

netes no hi ha cap semblança, però són un símbol de l'arribada de la primavera i del començament de la tardor.

De l'estudi dels ocells podem extreure un sistema conceptual relacionat amb l'amor que ens indica que en xinès té més importància la fidelitat de la parella, la durada fins que la mort els separi, la unitat dels seus dos membres. Ara bé, en català es remarca l'expressió externa de l'amor, expressió tabú en la cultura xinesa hereva de Confuci i del taoisme on es té com a virtuós el fet que la cara no deixi entreveure l'estat de l'ànima.

L'amor és una necessitat

Com a conseqüència de la concepció de l'amor com a **unitat de dues parts complementàries**, el podem veure com una necessitat, com a quelcom imprescindible (Kövecses, 1990, pàg. 130).

En català:

1. Ho ets tot per a mi.
2. Ets la meva vida.
3. No puc viure sense tu.

En xinès:

1. *Ni shi wo de xin gan* (你是我的心肝): «Ets el meu cor i el meu fetge».
2. *Ni shi wo de shi jie* (你是我的世界): «Ets el meu món».
3. *Ni shi zui zhong yao* (你是最重要): «Ets el/la més important per a mi».
4. *Ni shi wo de tai yang* (太阳): «Ets el meu sol».
5. *Mei you ni wo jiu bu neng hu xi* (没有你就不能呼吸): «No puc respirar sense tu».
6. *Mei you ai qing jiu huo bu liao* (没有爱情就活不了): «No puc viure sense el teu amor».

Aquesta metàfora és compartida per ambdues llengües encara que en canvia la forma. En català diem que no podem viure sense la persona estimada perquè ho és tot per a nosaltres: centrem la necessitat en l'estimat com a ésser humà. En xinès es recorre a elements relacionats amb la vida i la naturalesa –el sol, el cor, el fetge, el món, la respiració– per a expressar aquesta necessitat. També hi ha l'expressió «Ets el meu sol» amb dues connotacions: el sol il·lumina i fa que tot visqui. Dóna esperança després de la nit, és a dir, fa que l'alegria torni després de la tristesa.

L'ús del possessiu en xinès implica que la relació entre els amants és exclusiva: per exemple a «Ets el meu sol». També expressa que els amants estan a prop l'un de l'altre, de vegades a dins mateix, com quan diuen «Ets el meu cor i el meu fetge».

4. Fragment del poema clàssic xinès *El riu groc*, escrit per Dan de la dinastia Zhou de l'oest (1063-1057 aC).

5. *Xian Dai Han Yu Da Ci Dian* (现代汉语大词典), op. cit.



L'amor és un òrgan vital

Entre totes les metàfores xineses va ser «Ets el meu cor i el meu fetge» la que em va cridar més l'atenció: també en català s'associa el cor amb l'amor perquè, com si es tractés de quelcom que es pogués tocar, situem l'amor en aquest òrgan; ens fonamentem en l'experiència de sentir com batega amb força quan ens acostem a algú que estimem. Però mai no associàriem el fetge amb l'amor ni amb res agradable, sinó amb el patiment.

Una mostra de les connotacions negatives del fetge la tenim a les següents expressions catalanes:

- El Pere va tot el dia traient el fetge per la boca: sempre està ocupat i amb presses.
- La notícia va ser un cop al fetge: la mala notícia el va disgustar molt.
- És una pel·lícula de sang i fetge: amb molts crims i molta gent morta. Desagradable.
- No et posis pedres al fetge: no et preocupis gaire.

Com que en alguns casos la relació entre els òrgans té una expressió en el llenguatge —especialment en les metàfores— i per tal d'entendre l'origen d'aquesta diferència amb les connotacions positives del fetge en xinès, farem una breu introducció a la medicina xinesa.

Breu introducció a la medicina xinesa

Segons la medicina xinesa tradicional, els òrgans interns del cos humà es divideixen en dos grans grups: un de més important, anomenat *Zang* (脏), i un altre de més secundari, anomenat *Fu* (腑). Hi ha un òrgan extra anomenat *San Jiao* format per tres cavitats viscerales que contenen els òrgans interns (Yu, 2003, pàg. 17).

	Fusta	Foc	Terra	Metall	Aigua
<i>Zang</i>	Fetge	Cor	Melsa	Pulmons	Ronyons
<i>Fu</i>	Vesícula biliar	Intestí prim	Estómac gros	Intestí	Bufeta

La teoria del *Yin-Yang* (阴阳) ens explica la relació entre les diferents parts del cos segons la medicina tradicional: l'univers és format per aquests dos elements primordials oposats que viuen en simbiosi i equilibri, no en lluita. El grup d'òrgans *Zang* correspondrien al *Yin* i el grup *Fu*, al *Yang*.

La teoria del *Yin-Yang* també associa unes determinades emocions amb cadascun dels òrgans de la teoria *Zang Fu*:

Òrgan <i>Zang</i> (<i>Yin</i>)	Fetge	Cor	Melsa	Pulmons	Ronyons
Òrgan <i>Fu</i> (<i>Yang</i>)	Vesícula biliar	Intestí prim	Estómac	Intestí gros	Bufeta
Element	Fusta	Foc	Terra	Metall	Aigua
Emocions associades	Còlera	Alegria	Reflexió	Tristesa	Por

Els òrgans i les emocions tenen una relació bidireccional: de la mateixa manera que els desequilibris en els òrgans afecten les emocions que s'hi associen, les disfuncions en les emocions també afecten els òrgans associats. Alguns problemes d'infertilitat són conseqüència d'aquesta relació entre emocions i òrgans.

Relació entre la medicina tradicional i la metàfora

El cos humà no pot viure sense el cor ni sense el fetge. En l'expressió «Ets el meu fetge i el meu cor» i també en el nom afectuós de *Xin gan er* (心肝儿) —«cor i fetge»— hi ha la màxima expressió de necessitat i d'unió dels enamorats.

Tant el fetge com el cor formen part del *Yin*, associat amb allò femení. Podem deduir que, com que l'home té en el seu *Yang* els òrgans que fan parella amb aquests, és a dir, la vesícula biliar i l'intestí prim, necessita la dona tant com el *Yin* necessita el *Yang*. Per això aquesta expressió és exclusiva d'un home envers una dona. Si la dona i l'home es troben i s'estimen, hi haurà equilibri entre el *Yin* i el *Yang* i, per tant, l'harmonia perfecta.

A l'expressió catalana «No et posis pedres al fetge», hi podem trobar una relació amb la medicina xinesa i els conceptes de *Zang* i *Fu*. Segons la medicina tradicional, la vesícula biliar és l'òrgan de la reflexió. El fetge i la vesícula estan estretament comunicats. Massa preocupacions augmenten la possibilitat que apareguin càlculs a la vesícula. Sigui com sigui, la llengua catalana només atorga al fetge connotacions negatives.

L'objecte de l'amor és menjar (deliciós)

La metàfora està relacionada de forma coherent amb la de l'**amor és una necessitat** (Kövecses, 1986, pàg. 67). L'amor és una necessitat com ho és menjar cada dia, però no per a sobreviure, sinó per a gaudir-ne.

En català:

1. Mira, quin bombó!
2. Hola, torronet!

En xinès:



1. *Ta you wei dao* (她有味道): «Ella té bon sabor». Significa que té bon aspecte i simpatia. En el menjar xinès es parla de plats saborosos quan tenen un aspecte agradable i un bon gust.
2. *Ta tian de* (她甜的): «Ella és dolça».

Aquesta metàfora no s'associa només amb l'amor com a necessitat, sinó també amb el desig sexual.

L'objecte de desig sexual és menjar (deliciós), el desig sexual és gana

Malgrat que el desig sexual no sempre comporti l'amor, es relaciona amb la metàfora **l'objecte de l'amor és menjar (deliciós)** perquè conceptualitzem l'objecte de desig sexual com a menjar deliciós (Kövecses, 1986, pàg. 69). Si **l'objecte de desig sexual és menjar (deliciós)**, és lògic que el mateix desig sexual s'entengui com a gana.

En català:⁶

1. La Mireia està molt bona.
2. Li cau la bava quan la veu.
3. La Mercè està per a menjar-se-la!
4. Ell em va fer un petó dolç com la mel.
5. La Júlia em té en dejú.

En xinès:

1. *Ta chan de liu kou shui* (他馋得流口水): «Li cau la bava», literalment. Sent un fort desig sexual.
2. *Xiang wen* (香吻): «Petó perfumat».
3. *Tian mi de wen* (甜蜜的吻): «Petó de mel».
4. *Ta ji ke* (饥渴): «Té fam i set».

Les expressions catalanes «estar bo/bona», «estar (algú) per a menjar-se'l» i «caure-li la bava» no impliquen que en la relació hi hagi amor a més de desig sexual. Però on sí que en trobem una evidència és en el «petó dolç com la mel»: la mel és un menjar dolç i deliciós, relacionat amb la metàfora **l'objecte de l'amor és menjar (deliciós)**.

La primera expressió xinesa és igual que la catalana i juntament amb la darrera representen un gran atreviment, perquè la cultura xinesa acostuma a tractar el tema de l'amor com un tabú.

La darrera de totes –«Té fam i set»– està relacionada amb **l'amor és una necessitat**: no es pot viure sense menjar ni beure. En català no ens referim a la set, però sí a la gana. L'absència de relacions sexuals es compara amb el dejuni.

L'objecte de l'amor és un objecte de valor

La metàfora està relacionada amb la de **l'amor és unitat**. També s'hi relaciona el concepte d'orgull (Kövecses, 1986, pàg. 74): quan algú està enamorat d'un altre, a més de sentir-se unit a ell, el valora molt –com si es tractés d'una joia– i per això se'n sent orgullós.

En català:

1. Bon dia, tresor!

En xinès:

1. *Bao bei er* (宝贝儿): «Tresor, joia».

Les expressions en totes dues llengües es fan servir indistintament, sense tenir en compte el sexe del parlant.

L'amor és patiment

Aquesta metàfora està relacionada amb **l'objecte de l'amor és un objecte de valor** i, per tant, aconseguir-lo costa un esforç important.

En català:

1. Finalment el Ricard se la va guanyar (l'Antònia).
2. Va treballar molt, però ara l'Eulàlia ja és seva.
3. A mi no em prendrà la Maria el primer que passi.

En xinès:

1. *Shi nian xiu de tong chuan du, bai nian xiu de gong zhen mian* (十年修得同船渡, 百年修得共枕眠): «Fan falta deu anys de patiment per a travessar un riu en un vaixell, i cent anys per a compartir el mateix coixí».

Les expressions catalanes prenen l'objecte de l'amor com un objectiu difícil d'aconseguir. Estimar implica tenir por de perdre l'objecte estimat.

En català hi ha més expressions que fan referència a l'esforç d'aconseguir l'amor que en xinès; fins al segle xx els matrimonis xinesos es concertaven mitjançant un mediador que coneixia les famílies dels futurs nuvis: ells buscaven la persona més apropiada i s'encarregaven de l'enllaç. En l'actualitat –a excepció d'algunes zones camperoles– els joves són lliures de triar la seva parella. La llibertat d'elecció no garanteix l'èxit en el matrimoni, però sí que implica un esforç per a aconseguir la persona que agrada.

6. Les frases 1 i 3 i l'explicació corresponent del paràgraf següent no són pròpiament catalanes, sinó que són calcs de l'espanyol.



L'expressió xinesa reflecteix la dificultat de la vida de parella. Viure sota el mateix sostre és un camí difícil i requereix temps.

L'amor és màgia

L'amor no sempre necessita esforç. Aquesta metàfora, **l'amor és màgia** (Kövecses, 1990, pàg. 130), considera que l'amor és una força misteriosa que és capaç de controlar-nos.

En català:

1. Ella em va hipnotitzar.
2. En veure-la em va captivar.
3. Ell va quedar fascinat de la seva bellesa.

En xinès:

1. *Wo bei men mi zhu le* (我被她迷住了): «Em vas captivar».
2. *Ta hen mi ren* (她很迷人): «Ella és encantadora» (d'encanteri, no d'agradable).
3. *Ta xian nü de xia fan* (她仙女的下凡): «Ella té la bellesa de les fades».
4. *Ai qing de mo li* (爱情的魔力): «La màgia de l'amor».
5. *Zhao mi* (着迷): «Fascinat».

S'hi destaca el paper passiu de l'amor. Es perd el control de la situació. Sempre s'atribueix la màgia a la dona i la lluita a l'home. Però les dones –sexe feble– tenen una altra manera d'aconseguir els seus objectius sense fer servir la força física: influeixen sobre els sentiments dels homes d'una manera que, pels seus resultats sorprenents, sembla fora de tota lògica, i per això s'explica amb la màgia.

L'amor és una malaltia

Relacionada amb el cos humà trobem la metàfora de l'amor com a malaltia o alteracions de la consciència (Lakoff i Johnson, 1986, pàg. 88).

En català:

1. Estic boig per tu.
2. La Montse em treu la son.
3. Estic malalt per ella.
4. El matrimoni és mort.

En xinès:

1. *Wo wei ta feng kuang* (我为她疯狂): «Estic boig per ella».
2. *Wo shi qu li zhi* (我失去理智): «He perdut la raó».
3. *Wei yi xia de ren qiao cui* (为伊消得人憔悴): «Emmalalteixo per ella».

L'amor és incapacitat de controlar la situació que es viu en un grau superior i molt més greu que el de la màgia. Els malalts d'amor no saben què fan i, en conseqüència, no són responsables dels seus actes.

L'amor és guerra

Lligada a la metàfora de **l'amor és patiment**, podem trobar l'amor conceptualitzat com a guerra (Lakoff i Johnson, 1986, pàg. 88).

En català:

1. En Jaume és un conquistador de dones.
2. Després de molts esforços, se la va guanyar.
3. Va lluitar pel seu amor fins al darrer moment.
4. S'ha de defensar dels seus admiradors.
5. Estic ferit d'amor.

En xinès:

1. *Ai qing shi zhan zheng* (爱情是战争): «L'amor és guerra».
2. *Wo bei ta zheng fu le* (我被她征服了): «Vaig ser conquerit per ell».
3. *Zhong yu ta de dao ta* (终于他得到她): «Finalment ell la va aconseguir».

En aquesta metàfora l'home adopta el paper de soldat i la dona el de territori per conquerir. Es relaciona amb la metàfora de **l'amor és unitat** i també amb la de **l'amor és patiment**.

L'amor és una força física/ l'amor és una força natural

Una persona enamorada és com un objecte físic que segueix les lleis d'una força física major. O també és com un objecte que pateix les conseqüències de les forces de la natura.

En català:

1. Puc sentir l'electricitat entre nosaltres.
2. Em vaig sentir atret per ella.
3. Hi ha molta energia en la seva relació.
4. El foc de l'amor els cremava.
5. S'han refredat, les seves relacions.

En xinès:

1. *Ta yu huo zhong shao* (他欲火中烧): «El seu desig el crema per dintre».
2. *Tamen lai dian le* (他们来电了): «Hi ha electricitat en ells».



3. *You huo hua* (有火花): «Hi ha guspires».
4. *Guan xi jiang* (关系僵): «Les relacions estan congelades».
5. *Ta wei zhe ta de sheng huo zhuan* (他围着她的生活转): «Ell gira al voltant de la vida d'ella».
6. *Ta men lia zhui ru ai he le* (他们俩坠入爱河了): «Els dos van caure al riu de l'amor».

El foc com a signe d'intensitat de l'amor és compartit, però amb un matís: en xinès, expressar el sentiment de l'amor d'aquesta manera no és gaire habitual perquè té unes connotacions sexuals massa fortes.

Les dues darreres metàfores xineses no tenen una correspondència clara en català. La primera d'aquestes –«Ell gira al voltant de la vida d'ella»– compara l'amant amb la Lluna, que gira al voltant de la Terra. L'objectiu de la vida de l'amant és estar a prop de l'estimada. Hi trobem, una altra vegada, una relació amb la metàfora de l'amor és unitat.

Sobre la metàfora xinesa número 6 cal fer una explicació de la relació entre l'aigua i el foc.

L'aigua és un element del *Yin* associat amb allò femení; el foc pertany al *Yang* i està associat amb allò masculí. De la dona es diu que és feta amb aigua, però amb una doble significació:

- L'aigua és pura i verge.
- L'efecte que la dona causa en l'home és igual que l'efecte d'una gran quantitat d'aigua, que tot ho destrueix.

Fonamentant aquesta teoria de l'aigua-dona-amor-negatiu des d'antic, el budisme diu, a partir de l'expressió *Ai he* (爱河), és a dir, «riu de l'amor», que l'amor té en les persones el mateix efecte que un riu: pot fer perdre la persona que hi entra, ofegant-la. Aquest sentit negatiu de l'amor ha canviat en l'actualitat: ara aquesta expressió significa que es van enamorar profundament –com el riu, que és profund– i sense control –com les aigües del riu, que baixen ràpides després del desglaç–. La immersió dins l'aigua indica intensitat en la relació (Kövecses, 1986, pàg. 82).

També en relació amb l'aigua i el foc com a part dels cinc elements associats amb el *Yin* i amb el *Yang*, s'esdevé una complementació de l'una i l'altre per a crear equilibri. El foc evapora l'aigua i l'aigua apaga el foc.

El final de l'amor és un dolor físic

Pot donar-se –i es dona– el cas que la relació es trenqui. Com es pot expressar el nou sentiment que apareix?

En català:

1. M'has trencat el cor.
2. M'has fet mal.
3. M'has ferit.

En xinès:

1. *Gan chang cun duan* (肝肠寸断): «Se m'ha trencat el fetsge i el budell».
2. *Wo de xin sui le* (我的心碎了): «El meu cor s'ha fet miques».
3. *Wo de xin hen teng* (我的心很疼): «Em fa molt mal el cor».

L'expressió número 2 del xinès és més pròpia de les dones i la 3, dels homes. El grau de dolor no sembla ben bé igual: mentre que a la dona se li trenca el cor en fragments –tan petits que tardarà molt de temps a poder-lo refer–, a l'home només li fa molt de mal, un mal fàcilment superable amb medicina.⁷ Es mostra el grau superior d'apassionament de la dona xinesa enfront de l'home.

Conclusions

Al començament del treball volíem respondre la pregunta de com entenen lingüísticament l'amor els catalans i els xinesos per després analitzar-ne les diferències –si n'hi havia–.

Per a aconseguir el nostre objectiu hem fet servir les eines que ens ofereix el marc de la semàntica cognitiva. Segons la visió experiencial, un concepte sempre es defineix en relació amb algun coneixement o marc de coneixements. El significat està lligat a l'organisme que el pensa i a la manera en què es belluga en el seu entorn. És per això que és esperable trobar maneres diferents d'entendre l'amor en català i en xinès: cap de les dues maneres no serà més bona que l'altra.

Atesa la dificultat d'entendre un concepte abstracte com és el de l'amor, el definim i el comprenem a partir d'altres conceptes més senzills que ens el descriuen i que provenen de l'experiència: les metàfores.

Com indicàvem a la introducció, Lakoff i Johnson rescaten les metàfores del seu paper únicament poètic i les transformen en eines que serveixen no tan sols per a comprendre realitats, sinó també per a construir-les.

En resum, per a saber com entenem l'amor hem de mirar quins sistemes metafòrics s'hi relacionen i per a veure els elements d'aquest sistema hem d'analitzar les metàfores. Les trobem al llenguatge quotidià.

En començar el treball teníem dues definicions d'amor, l'una per al català i l'altra per al xinès. Com a conclusió i per a entendre'n visualment el contingut, farem un quadre comparatiu d'aquestes dues llengües. En blau marquem els aspectes que les diferencien.

7. La medicina de trobar una altra dona.



Metàfora	Català	Xinès
L'AMOR ÉS UNITAT DE DUES PARTS COMPLEMENTÀRIES.	L'amor és unió.	
ELS AMANTS SÓN ANIMALS.	L'amor és expressió de tendresa.	L'amor és fidelitat i unitat eterna.
L'AMOR ÉS UNA NECESSITAT.	L'amor és una necessitat.	L'amor és una necessitat i és exclusiu entre dues persones.
L'AMOR ÉS UN ÒRGAN VITAL.	L'amor ens permet viure.	L'amor ens permet viure i és unitat de dues persones.
L'OBJECTE DE L'AMOR ÉS MENJAR (DELICIÓS).	L'amor és una necessitat i un plaer.	
L'OBJECTE DE DESIG SEXUAL ÉS MENJAR (DELICIÓS), EL DESIG SEXUAL ÉS GANA.	El sexe no sempre implica l'amor.	L'amor és una necessitat i un plaer. El sexe no sempre implica l'amor.
L'OBJECTE DE L'AMOR ÉS UN OBJECTE DE VALOR.	L'amor és unió i por de la separació.	
L'AMOR ÉS PATIMENT.	L'estimat és quelcom difícil d'aconseguir, i això requereix temps i esforç. L'amor és por de perdre l'estimat.	La vida de la parella és difícil.
L'AMOR ÉS MÀGIA.	L'amor és perdre el poder i el control de la situació.	
L'AMOR ÉS UNA MALALTIA.	L'amor és una alteració física i psicològica, i una pèrdua del control sobre un mateix.	
L'AMOR ÉS GUERRA.	En l'amor l'home té un paper actiu i la dona un paper passiu. L'estimat és quelcom difícil d'aconseguir i que requereix temps i esforç.	
L'AMOR ÉS UNA FORÇA FÍSICA/L'AMOR ÉS UNA FORÇA NATURAL.	L'amor provoca unes reaccions físiques.	L'amor provoca unes reaccions físiques que estan fora del control dels amants.
EL FINAL DE L'AMOR ÉS UN DOLOR FÍSIC.	Quan l'amor s'acaba provoca malestar físic i psicològic igual en homes que en dones.	Quan l'amor s'acaba provoca malestar físic i psicològic més en les dones que en els homes.

Un dels conceptes més repetits és el de la unió dels amants: és central en la comprensió de l'amor. Com hem explicat quan analitzàvem la metàfora **l'amor és unitat de dues parts complementàries**, aquest concepte és bàsic perquè es fonamenta en qualsevol de les nostres experiències amoroses: els amants volen estar junts.

Si recuperem les dues definicions de l'amor extretes dels diccionaris, observarem que el concepte que defineixen les metàfores és molt més il·lustratiu que el del diccionari quan es tracta de definir què és en realitat l'amor.

A la definició catalana hi manquen conceptes com unió, tendresa, necessitat, plaer, por de la separació, esforç, pèrdua de control i poder, alteració física i psicològica, reaccions físiques i malestar quan s'acaba.

A la definició xinesa hi manquen els conceptes d'unió eterna, fidelitat, exclusivitat (intimitat), necessitat, plaer, sexe, por de la separació, dificultats, pèrdua de control i poder, alteració física i psicològica, reaccions físiques fora de control i malestar quan s'acaba.

De tot aquest estudi podem concloure que són més els punts que uneixen que els punts que separen. La diferència és que el



català té conceptes com *tendresa* i *esforç* que no són al xinès, i que el xinès parla de *fidelitat*, *exclusivitat* i *dificultats*, que no són explícitament al català. Aquestes mancances respectives no signifiquen la no-existència d'aquests conceptes, sinó que no hi tenen prou importància o que són a l'inconscient per autorepressió o per influència externa.

Amb aquest treball hem demostrat que les metàfores no són tan sols un recurs poètic, sinó que ens ajuden a entendre conceptes abstractes com l'amor i a construir realitats mitjançant sistemes metafòrics interrelacionats.

Bibliografia

CUENCA, M.J.; HILFERTY, J. (1999). *Introducció a la lingüística cognitiva*. Barcelona: Ariel.

DIL, A. (ed.). *Language and cultural description: Essays by Charles O. Frake*. Stanford: Stanford University Press.

Enciclopèdia Catalana. *Gran diccionari de la llengua catalana* [publicació en línia].

<<http://www.grec.net>>

ESPINAL, M.T.; YNGLÈS, M.T. (2001). «L'estudi del lèxic i del significat de la gramàtica». A: *Lexicologia catalana*. Barcelona: UOC.

GOATLY, A. (1997). *The language of metaphors*. Nova York: Routledge.

HOLLAND, D.; QUINN, N. (ed.). (1987). *Cultural models in language and thought*. Cambridge: Cambridge University Press.

Institut d'Estudis Catalans. *Diccionari de la llengua catalana* [publicació en línia].

<<http://pdl.iec.es>>

KÖVECSES, Z. (1986). *Metaphors of anger, pride and love. A lexical approach to the structure of concepts*. Amsterdam/Philadelphia: Johns Benjamins Publishing Company.

KÖVECSES, Z. (1990). *Emotion concepts*. Nova York: Springer-Verlag.

LAKOFF, G.; JOHNSON, M. (1986). *Metáforas de la vida cotidiana*.

Madrid: Edicions Càtedra.

LAKOFF, G. (1987). *Women, fire and dangerous things*. Chicago: The University of Chicago Press.

MARAGALL, J. (1947). *Poesies*. Barcelona: Edimar.

Xian Dai Han Yu Da Ci Dian (现代汉语大词典) (2002). Shanghai: Han Yu Da Ci Dian Chu Ban Shi (汉语大词典出版社).

YING, L.; MCNAUGHTON, W. (1999). *Reading and writing chinese. A comprehensive guide to the chinese writing system*. Boston: Tuttle Publishing.

YU, N. (2003, 1 de gener). «Metaphor, body, and culture: The chinese understanding of gallbladder and courage». *Metaphor and symbol*.

Vol. 18, núm. 1.

ZHANG, P. (2004). *The most common chinese radicals. New approaches to learning chinese*. Pequín: Sinolingua, 3a. ed.



Mònica-Marta Moyano

Professora a la Universitat d'Estudis Internacionals de Pequín

mmoyanop@uoc.edu

Mònica-Marta Moyano Prieto va néixer a Barcelona l'any 1972. És diplomada en Treball Social i llicenciada en Filologia Catalana per la UOC. Des de l'any 2003 ha treballat de professora de castellà a diverses universitats xineses; actualment exerceix a la Universitat d'Estudis Internacionals de Pequín, ciutat on viu. La influència de la cultura d'aquell país combinada amb el seu interès per la semàntica cognitiva la va portar a orientar el seu treball de final de carrera de Filologia Catalana cap a la relació entre la llengua catalana i la xinesa, treball del qual es deriva aquest article.